

اندوخته های جاویدان یا همکاریهای اسلامی

صندوقهای قرض الحسنه توفیق یافته اند که علاوه بر احیای یک سنت مهم اسلامی به یاری بسیاری از نیازمندان واقعی بشتابند .

گوناگون در محیطهای خود به مرحله عمل و اجرا درآورده اند .

ما با اصالت و ارزش خود تعاون و مساعدت به دیگران ، کار نداریم که اساسا یک عمل ارزنده و مقدسی است ولی آنچه مورد نظر ما است مظاهر و نمونه های تعاون و همکاریهای جهانی است که اغلب به صورت استثمار و بهره کشی جلوه گر می شود و معلوم می سازد که لغت تعاون در قاموس طرفداران آن بسیار وسیع و گسترده می باشد بحدی که به سودجویی از دیگران نیز اطلاق می گردد

از راههای مبارزه با فقر و گرسنگی و ناعدالتی های اجتماعی ، همکاریهای انسانی و اسلامی است که قرآن توصیه می کند .
امروز مسئله تعاون و همکاری بر سر زبانها افتاده و سروصدای عجیبی پیرامون آن است ، تا جائیکه طرفداران آن می گویند :
تعاون مورد پذیرش و قبول همگان و هر دو مکتب اقتصادی شرق و غرب است و سیستمی است که راستگرایان و چپ گرایان هر دو آنرا با اطمینان و اعتقاد کامل پذیرفته اند و مکتبهای اقتصادی جهان ، آن را بصورتهای

ماده‌گرا، و دنیائی که نزول پول را تا حدود دقیقه و ثانیه و کمتر از آن بحساب می‌آورد نمی‌تواند به ارزش آن‌گونه تعالیم پی‌ببرد. سوداگران پول دوست جهان، هرگز حاضر نیستند کمترین رقم پول را بدون بهره‌وسود در اختیار مصالح عمومی و انسانی قرار دهند

در ردیف واجبات

"قرض الحسنه" و کمک بلا عوض به نیازمندان واقعی، در یکی از آیات قرآن مجید در ردیف واجبات و ضروریات دین قرار گرفته است چنانکه خداوند متعال در نقل وظایف و دستورات یکی از ملل گذشته چنین می‌فرماید

"خداوند از پسران اسرائیل عهد و پیمان گرفت و از آنها دوازده نفر نقیب برانگیخت و دستور داد که من با شما هستم در صورتیکه نماز بپا دارید و زکات دهید و به رسولان و فرستادگان من بگروید و وام نیکو به خدا بدهید وقتی این اعمال را انجام دادید گناهان شمارا می‌پوشانم و در بهشت و باغها که جویها در آن روانست وارد می‌سازم و هر آن کس که بعد از روشن شدن راه کافر شود گمراه گشته است..."^۱

جالب توجه اینکه خداوند متعال در آیه‌ی بعد قساوت قلب و گمراهی آن ملت را معلول ترک این دستورها و تعالیم ارزنده

به عنوان نمونه "اخیرا برخی از ممالک کمک کننده توسط مغزهای الکترونیکی حساب کرده‌اند" که تا حال ۳۲ میلیارد دلار به ممالک عقب مانده مساعده داده‌اند در عوض ۵۰ میلیارد دلار از بازده مادی مغزهای مهاجر و فراری آنان در مملکت خود، سود جوئی و بهره‌کشی نموده‌اند..."^۱

این یک نمونه از استعمار و استثمار بین المللی است که تحت پوشش و ماسک تعاون و همکاری جلوه‌گر است و فعلا اغلب مردم جهان با این گونه تعاون‌ها مواجه هستند.

ولی همکاری و تعاونی که در جهان اسلام و در منطق قرآن مطرح است ماورای این قبیل تعاونها است که مادر صد تشریح یکی از نمونه‌های بارز آن می‌باشیم.

اسلام با تشریح قوانین انسانی و توصیه به مواسات و برادری و الغاء سودهای ربوی و بانشان دادن ارزش برادری و مواخات ریشه‌های مواسات و تعاون را در دلها کاشته است بحدی که مسلمان، گرفتاری برادر اسلامی را گرفتاری خویشتن محسوب دارد و در رفع آن بصورت‌های مثبت و سازنده گام بردارد که قرض دادن و کمک بلا عوض در حال نیاز بدون چشم داشت بهره‌وسود، از نوع آن‌گونه تعالیمی است که جهان سودجو، و

۱- نگین شماره ۱۳۰ مقاله دکتر پرهام
۲- سوره مائده آیه ۱۲

میداند جائیکه میفرماید

" به سزای پیمان شکنی ، آنان را لعن و نفرین نمودیم و دل‌هایشان را سخت گردانیدیم . . . ۴

این آیات هرچند درباره ملت یهود فرود آمده است ولی از نظر عمل و دستور ، دیگران هیچگونه امتیاز و تفاوتی با آنان ندارند و به اصطلاح مورد نزول ، آیه را ، مخصوص یک ملت نمی‌گرداند . در صورتیکه در میان ملت اسلام نماز و زکات و کمک به دیگران هم عملی نشود همان گمراهی و قساوت و ضلالت حکم فرما خواهد گشت .

و در آیات مشابه دیگر ، وام دادن و کمک بلاعوض به افراد نیازمند ، از نظر قداست و ارزش معنوی آن ، وام دادن به خود پروردگار بی‌نیاز معرفی گشته است ، جائیکه قرآن میفرماید

" کیست که به خداوند قرض نیکو بدهد تا خداوند پاداش او را چندین برابر افزون گرداند؟ ۵

در آیه شریفه برای نشان دادن عظمت کار خداوند متعال گهربنده‌ی وام را

۴- سوره مائده آیه ۱۳

۵- من ذالذی یقرض الله قرضا حسنا فیضاعفه اضعافا کثیره والله یقبض و یبسط والیه ترجعون بقره آیه ۲۴۵
ان تقرضوا الله قرضا حسنا یضاعفه لکم و یغفر لکم (سوره تغابن آیه ۱۷)

۶- وسائل الشیعه ج ۱۳ ص ۸۷

۷- سفینه البحار ج ۲ ص ۴۲۴

نفس خویشتن معرفی میکند در صورتیکه تنها اواست که ثروت و مال و اسباب غنا و فقر را در اختیار جهان هستی قرار میدهد .

روایات اسلامی

در روایات اسلامی از وام دادن تشویق و ترغیب کامل به عمل آمده است ، چنانکه از وام گرفتن و بهره گرفتن از امکانات مالی دیگران بدون نیازمندی و احتیاج واقعی نکوهش و جلوگیری به عمل آمده است که در این مقال به نمونه‌هایی از روایات دو باب اشاره می‌گردد .

بالاتراز صدقه

امام صادق (ع) می‌فرماید اگر پولی را قرض دهم و نیازمندی را از احتیاج و نیاز خلاص سازم ، خیلی خوشتر و بهتر از آنست که همان پول را در راه خدا تصدق و انفاق نمایم ۶

و در روایت دیگر باز از آن حضرت منقول است برسر درب بهشت نوشته شده است جزای وام ، هیچده و جزای تصدق ده‌تا است و علت این برتری این است که وام در اختیار نیازمند واقعی قرار می‌گیرد و تصدق گاهی در غیر محل خودهم واقع می‌گردد . ۷

خود سهل انگاری ننمایند . . . ۹
منظور از این قبیل روایات تحذیر
از عواقب بدهکاری و مشغول ذمه بودن به
دیگران و توسعه طلبی است که عواقب سوء
خواهد داشت. تا مردم با داشتن قدرت و
توانائی، در پرداخت بدهی کوتاهی ننمایند.

صندوقهای نیکوکاری در سراسر کشور

اخیرا با الهام از تعالیم ارزنده
اسلام و به عنوان فرار از ستمها و بهره کشیهای
رباخواران، صندوقهای وام و نیکوکاری و
اندوخته های جاودان الهی در اغلب
شهرستانها تاسیس و ایجاد شده است و این
عمل شایسته و ارزنده، مورد استقبال و
پشتیبانی مسلمانان بیدار و آگاه از اوضاع روز
قرار گرفته است بحدی که هر روز در حال
توسعه و پیشرفت می باشند و در برخی از
مناطق توانسته اند با موسسات نزول خوار و
سودجو به رقابت پردازند و موفق شده اند که
وامهای قابل توجهی، بدون بهره و سود
به نیازمندان واقعی پرداخت نمایند^{۱۰}

همانطور که از روایات بالا استفاده
می شود فلسفه برتری قرض بر تصدق آنست
که در تصدق ممکن است خاموش ساختن
حسرت و حسادت فقرا و مستمندان و لذت
کامیابی از جود و بخشش، یا احراز محبوبیت
میان فقرا و مردم وجود داشته باشد که
هر کدام از آنها یک نوع کامیابی نفسانی است
ولی در قرض و وام، جز رضایت پروردگار و
نعاون و مواسات با برادران دینی، ملاحظات
دیگری متصور نیست.

نکوهش از وام گرفتن

۱- رسول خدا میفرماید بخداوند
پناه میبرم از کفر و قرضداری، سؤال شد
آیا بدهکاری در ردیف کفر است؟ در پاسخ
میفرماید آری^۸
۲- امام صادق (ع) میفرماید به ما
رسیده است که مردی از انصار که مدیون از
دینا رفت پیامبر اسلام بر جنازه ای او نماز
نخواند و فرمود نماز میت نخوانید تا اینکه
بدهی او پرداخت گردد. پیامبر اسلام (ص)
این عمل را برای روشن شدن حقوق مردم
انجام داد تا مردم در پرداخت قرض و بدهی

۸- سفینه البحار ج ۲ ص ۴۷۶

۹- سفینه البحار ج ۱ ص ۴۷۶

۱۰- بیلان کارکرد یکی از صندوقهای قرض
الحسنه در سال گذشته بیش از ۵۰ میلیارد
ریال بوده است.